

că halucinațiile din discursul narativ au o ordine și o «viteză» a succesiunii lor, s-ar părea, hazardate, dar evenimentele, rotite ca într-un carusel (ne vom da seama pe parcursul lecturii), devin fapte de conștiință și abia în povestirile repetitive, din capitolele următoare, înțelegem mobilul lor causal; acum însă, reluate ca un laitmotiv la sfârșitul celor trei zile și trei nopți de rememorare, autoscopie și reflexe ale labirintului unui destin de mutilat (într-un alt plan, într-un substrat mai profund, de des-țărât) al nefericitului protagonist sunt sesizate ca năluciri aproape lipsite de sens” (p. 76). Ca o continuare firească a aceluiași mod de a exista în literatură „sună” și următoarea observație critică a lui Ion Simuț, citată de exeget: „Starea de confuzie a faptelor se menține pe tot parcursul romanului și e nevoie de un cititor foarte vigilent pentru a înțelege toate conexiunile și pentru a face toate deducțiile. Impresia de bâjbâială prin întuneric, prin pâclă, starea depresivă de imposibilă dezmeticire dintr-un coșmar se mențin copleșitor, compunând scriitura dificilă a unei agonii și a unei incertitudini existențiale. Romanul transcrie procesul obscur de conștiință al lui Filimon din ultimele sale trei zile de viață” (p. 98).

Lectura noii cărți a lui Alexandru Burlacu e dificilă pentru cititorul contaminat de metoda critico-literară dominantă la noi odinioară; doritorul de a se înfrupta din plăcerea contactului cu literatura critică modernă urmează să dovedească interes și pregătire filologică adecvată nivelului de azi, evoluat, al gândirii și expresiei literare. Cartea *Vladimir Beșleagă. Po(i)etica romanului*, fiind prima exegeză critico-literară corespunzătoare statutului interior, original și original (în cadrul literaturii românești est-prutene), al romanelor lui Vladimir Beșleagă, evoluția gusturilor și capacităților interpretative ale potențialului ei cititor până la nivelul presupus de ambele scrieri analizate. Studiul lui Alexandru Burlacu e un exemplu de pătrundere, uneori intuitivă, în magma originală a scrierilor maestrului Beșleagă, în consens cu dezvăluirile făcute de scriitorul însuși și cu structura intimă a operelor supuse investigației critico-literare. E o radiografiere adecvată a romanelor de vârf ale prozatorului în contextul literar instaurat în Republica Moldova după 1985 și, îndeosebi, după 1991.

ION CIOCANU
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)

IRINA CONDREA. *Curs de stilistică*. – Chișinău, CEP USM, 2008, 196 p.

Stil sau limbaj?

Orice apariție a unei cărți noi este un prilej de bucurie atât pentru autor, cât și pentru destinatarii acestei lucrări. Doamna Irina Condrea, doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar, autoarea „Cursului de stilistică”, apărut la Centrul Editorial-

Poligrafic al USM, are în palmaresul publicațiilor științifice și didactice multe și valoroase cercetări: *Traducerea din rusă în română* (Chișinău, 1999); *Norma literară și uzul local* (Chișinău, 2000); *Comunicarea prin traducere* (Chișinău, 2001); *Semiotica*

textului artistic tradus (Chișinău, 2003); *Traducerea din perspectivă semiotică* (Chișinău, 2006).

În noua lucrare, autoarea a făcut, după părerea noastră, o încercare reușită de a ieși din calapoadele tradiționale asupra noțiunii de „*stil*”, care reprezintă, mai degrabă, diverse aspecte specifice, individuale ale limbajului, de felul **cum, în ce condiții, de ce** oamenii se exprimă într-un fel sau altul (p. 5). Noțiunea de stil este strâns legată „de calitatea bună a exprimării, aceasta însemnând corectitudine, claritate, o selectare riguroasă a elementelor de limbaj” (p. 5). În lucrare se accentuează, în mod expres, că termenul *stil*, în afară de limbaj, și-a extins semnificația și asupra altor domenii de activitate umană – artă, pictură, sculptură, arhitectură, muzică, dans, teatru etc. După o generalizare a definiției stilului, „**o sumă de trăsături distinctive, ce constituie semnul caracteristic al unei exprimări, scrieri, opere sau al unui comportament, mod de viață, curent artistic etc.**” (p. 6), cercetătoarea I. Condrea examinează stilul ca variantă a limbajului în actul de comunicare.

Astfel, sânt trecute în revistă peste 106 determinative pentru stil ca, de exemplu, *stil bun, potrivit, nepotrivit, sec, reținut, protocolar, solemn, bombastic, poetic, popular, modern, învechit, pretențios, realist, romantic, înalt, clasic, epistolar, narativ* etc., după care urmează o succintă prezentare a opiniilor fondatorului stilisticii lingvistice, care este considerat savantul elvețian Ch. Bally (1901-1952), și a părerilor despre stil enunțate de primii cărturari români: D. Cantemir, M. Costin, I. Văcărescu, I. H. Rădulescu. Sânt evidențiate, de asemenea, și domeniile de bază ale stilisticii: *stilistica funcțională, stilistica literară, stilistica poetică, stilistica textului, stilistica contrastivă, stilistica expresiei individuale* etc.

Capitolul introductiv este urmat de 11 secțiuni, fiecare având în centrul atenției un domeniu sau mai multe aspecte importante ce țin de arta limbajului. Printre ele am putea menționa următoarele: comunicarea umană și alegerea mijloacelor de comunicare; denotația și tipurile de conotații; distribuția lexicului din punctul de vedere al expresivității, cu referire specială la limbajul neutru și limbajul popular, familiar; rolul stilistic ale unor straturi lexicale; câmpurile lexicale; limbajul oral; resursele stilistice ale frazeologismelor, abaterea de la normă ca efect stilistic; norma lingvistică și limbajul standard etc.

Ne vom referi, în cele ce urmează, doar la câteva aspecte mai reprezentative, ce țin de procesul comunicării umane și de stilistica modernă.

Doctorul habilitat în filologie I. Condrea menționează că vasta comunicare umană este disociată în câteva componente de bază, care sunt, în conformitate cu schema prezentată de R. Jakobson, următoarele: **emițător** → **referent, mesaj, canal, cod** ← **receptor**. În lucrare sunt bine prezentate toate aceste elemente, evidențiindu-se rolul fiecăruia în procesul comunicării.

Comunicarea este strâns legată de vocabular, de lexicul limbii respective. Din aceste considerente, cercetătoarea indică asupra importanței distribuției lexicului din punct de vedere al expresivității și a rolului stilistic al unor straturi lexicale (arhaice, neologice și împrumutate), evidențiind efectele stilistice obținute în rezultatul utilizării arhaismelor, istorismelor, neologismelor, împrumuturilor lexicale etc.

Autoarea acordă un loc central în lucrare studierii limbajului oral, domeniu mai puțin cercetat în lingvistica românească. Accentul se pune pe scoaterea în evidență a corelației oral-scris, a trăsăturilor specifice ale exprimării orale, a particularităților fonetice, morfologice și sintactice ale

limbajului oral. Diversitatea acestor particularități imprimă un pitoresc deosebit limbajului oral.

Nu putea lipsi din lucrare, evident, nici oglindirea resurselor stilistice ale frazeologismelor, în general, și ale frazeologismelor-figuri de stil (epitete, metafore, comparații etc.). Un rol stilistic deosebit îl au frazeologismele în operele scriitorilor (se aduc exemple din I. Neculce, C. Negruzzi, I. Creangă, M. Sadoveanu etc.).

Acolo unde sunt prezente domeniile stilistice apare și norma lingvistică. Iată de ce I. Condrea consacră acestei probleme un spațiu aparte. Mai întâi, autoarea prezintă aspecte generale despre norma lingvistică și abaterea de la normă ca efect stilistic (abatere colective și individuale), iar apoi se referă la norma lingvistică și limbajul standard.

Este important să menționăm că la sfârșitul fiecărei secțiuni (capitol), doamna I. Condrea a prezentat surse bibliografice și diverse texte și exerciții pentru aplicații în cadrul orelor practice de stilistică. Textele și exercițiile sunt bine selectate, în funcție de aspectul și specificul temei puse în discuție.

Profesorii de limbă și literatură română, masteranzii și studenții-filologi, dar și toți acei care vor să cunoască în profunzime limba și vorbirea românească, lecturând lucrarea „Curs de stilistică” semnată de profesoara I. Condrea, vor beneficia de un ghid important în imensa lume a stilisticii și a lingvisticii contemporane.

GHEORGHE COLȚUN

Universitatea de Stat din Moldova
(Chișinău)

GHEORGHE POPA, LUCIA POPA. *Dicționar de pleonasme*. – Chișinău, Știința, 2010, 304 p.

Problema corectitudinii limbii (orale și scrise) a fost, încă din perioada de activitate a corifeilor Școlii Ardelene – Gheorghe Șincai, Samuil Micu-Clain, Petru Maior – și rămâne una de actualitate. Ceea ce mai ieri ni se părea corect, astăzi nu mai corespunde normei.

Limba este interpretată în calitate de sistem abstract de semne, logic structurate, care servește la realizarea comunicării interumane. Totodată, aceasta este interpretată ca principalul mijloc de comunicare caracteristic numai spiritualității umane, fiind practic „cel mai profund act de cultură făuritor de om” (L. Wald, *Realitate*, 48). Dacă „starea de criză” (D. Irimia) prin

care se caracterizează limba română actuală sub aspect lexical și sintactic ar mai putea trece neobservată, apoi starea de confuzie în care se află limba română din perspectiva comunicării, este mult prea evidentă.

În această ordine de idei, ținem să atenționăm cititorul că *Dicționarul de pleonasme*, elaborat de prof. Gheorghe Popa și Lucia Popa se adresează nu numai specialiștilor în problemele limbii, ci și tuturor vorbitorilor de limbă română, întrucât autorii iau în discuție o problemă complicată legată de cultivarea limbii – cea a pleonasmelor lexico-semantice.

Dicționarul propriu-zis este precedat de o introducere teoretică, în care se